

KNJIŽNIČNI PROSTORI, PROGRAMI I USLUGE ZA SREDNJOŠKOLCE U GRADU ČAKOVCU: STANJE I POTREBE

LIBRARY SPACES, PROGRAMS, AND SERVICES FOR HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CITY OF ČAKOVEC: PRESENT SITUATION AND NEEDS

Dina Kraljić

Knjižnica „Nikola Zrinjski“ Čakovec

maticna@kcc.hr

UDK / UDC: 021.3-057.87(497.524 Čakovec)

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 16. 7. 2021.

Prihvaćeno / Accepted: 20. 10. 2021.

Sažetak

Cilj. Cilj je rada prikazati stanje knjižničnih prostora, programa i usluga namijenjenih srednjoškolcima u Čakovcu te utvrditi interese i potrebe srednjoškolaca za njima.

Metodologija. U istraživanju je sudjelovalo 324 srednjoškolca koji polaze srednje škole u Čakovcu, a provedeno je od 18. svibnja do 16. lipnja 2021. godine. U istraživanju je korištena metoda anketiranja kako bi se dobili odgovori na sljedeća istraživačka pitanja: koji su interesi i načini provođenja slobodnog vremena srednjoškolaca, posjećuju li knjižnicu, u kojoj mjeri koriste i u kojoj mjeri su zadovoljni knjižničnim programima, uslugama i prostorima te je li pandemija uzrokovana bolešću COVID-19 utjecala na učestalost njihova dolaska u knjižnicu.

Rezultati. Rezultati istraživanja ukazuju na to da postoji velik prostor za razvoj i poboljšanje knjižničnih usluga, programa i prostora za srednjoškolce. Ispitanicima je važno da knjižnica, osim svoje tradicionalne uloge osiguravanja i dostupnosti knjižnične građe i slobodnog pristupa informacijama, odgovara na sveukupne potrebe mladih u prepoznatljivom i nadahnjujućem fizičkom i virtualnom prostoru koji pruža mogućnost učenja i druženja.

Društveni značaj. Sudjelovanjem u anketom istraživanju srednjoškolcima je pružena mogućnost da svojim komentarima, stavovima i željama za knjižničnim prostorima, sadržajima i uslugama potencijalno utječu na njihovo poboljšanje.

Originalnost/vrijednost. Rezultati istraživanja mogu biti pomoć pri planiranju novih prostora i knjižničnih sadržaja i usluga za srednjoškolce na području grada Čakovca, a mogu se primijeniti i u drugim knjižnicama u Republici Hrvatskoj.

Gljučne riječi: srednjoškolci – čitanje, srednjoškolci – interesi, knjižnične usluge za srednjoškolce, knjižnični programi za srednjoškolce, knjižnični prostori za srednjoškolce

Abstract

Purpose. The aim of this paper is to present the situation with library spaces, programs and services intended for high school students in the city of Čakovec and to determine their interests and needs.

Methodology. The survey included 324 high school students who attend high schools in Čakovec. The survey was conducted from May 18 to June 16, 2021. The survey method was used to get responses to the following research questions: which are the interests and ways of spending free time among high school students, whether they visit libraries, to which extent they use libraries, how satisfied they are with library services and facilities and whether the pandemic caused by COVID-19 affected their visits to the library.

Results. The results of the research indicate that there is still room for the development and improvement of library services, programs, and space for high school students. The respondents consider that it is important that the library, in addition to its traditional role of ensuring library materials and free access to information, responds to the overall needs of young people in a recognizable and inspiring way in both physical and virtual spaces, thus providing the opportunity for learning and socializing.

Social implications. By participating in the survey, the high school students were given the opportunity to potentially have influence on the improvement of library spaces, facilities, and services by sharing their comments, attitudes, and desires.

Originality/value. The results of the research can be used in planning new library spaces, facilities, and services for high school students in the city of Čakovec as well as in other libraries in the Republic of Croatia.

Keywords: high school students reading, high school students' interests, library services for high school students, library programs for high school students, library spaces for high school students

1. Uvod

Kao jedan od deset razloga dobrobiti čitanja za pojedinca i društvo u cjelini Miha Kovač navodi da „među čitateljima ima više zadovoljnih i kreativnih ljudi nego među onima koji ne čitaju”.¹ Napredak i razvoj društva i pojedinca kroz mogućnost jednakog pristupa narodnoj knjižnici svima, bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj, promiče i IFLA-in i UNESCO-v Manifest za narodne knjižnice.² Uloga knjižnica u razvoju stavova, interesa i navika vezanih uz čitanje kod mladih korisnika sigurno nije zanemariva. U ovom radu prikazano je u kojim knjižnicama i kako je srednjoškolcima grada Čakovca omogućen demokratski pristup znanju, mislima, kulturi i informacijama: jesu li knjižnice ondje gdje su njihovi mladi korisnici i osluškuju li njihove potrebe, kako izgledaju knjižnični prostori i koji su programi i usluge ponuđeni srednjoškolcima te jesu li srednjoškolci svjesni svih mogućnosti koje im suvremena knjižnica može ponuditi.

Na području grada Čakovca djeluje jedna narodna knjižnica te šest srednjoškolskih knjižnica u sastavu srednjih škola.

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec samostalna je narodna i matična knjižnica za sve narodne i školske knjižnice na području Međimurske županije. Kontinuirano radi od 1946. godine,³ te osigurava pristup znanju, informacijama i cjeloživotnom učenju svim članovima zajednice, pa tako i srednjoškolcima. Ona je mjesto istraživanja, obrazovanja i raznodne. Ima važnu ulogu kao javni prostor i mjesto okupljanja i stjecanja socijalnih iskustava svih dobnih skupina i članova zajednice.

Šest je srednjih škola: Gimnazija Josipa Slavenskog Čakovec, Ekonomska i trgovačka škola Čakovec, Tehnička škola Čakovec, Graditeljska škola Čakovec, Gospodarska škola Čakovec i Srednja škola Čakovec. Dva učenička doma dijele knjižnice sa školama uz koje se nalaze: Učenički dom Graditeljske škole Čakovec i Učenički dom Svjetionik Srednje škole Čakovec.

Srednjoškolske knjižnice svojim su uslugama okrenute prvenstveno prema učenicima, nastavnicima i stručnim suradnicima unutar škole u kojoj djeluju, te se ostvaruju kroz odgojno-obrazovnu, stručnu knjižničnu, kulturnu i javnu djelatnost.⁴ One su informacijska i kulturna središta svojih škola, središnja mjesta susreta i stjecanja informacijske pismenosti te učenja kroz projektni pristup. Ono što je

---

¹ Kovač, M. Čitam da se pročitam: Deset razloga za čitanje knjiga u digitalno doba. Zagreb: Ljevak, 2021. Str. 91.

² IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. / uredile C. Koontz i B. Gubbin; s engleskog prevela I. Kranjec. 2. hrvatsko izd. prema 2. izmijenjenom izd. izvornika. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 105.

³ Križan, Lj. Povijest knjižnice. // 40 godina Dječjeg odjela u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec. Čakovec: Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec, 2014. Str. 7.

⁴ Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34, 698(2000). [citirano: 2021-07-08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html.

zajedničko narodnoj i školskim knjižnicama jest korisnička skupina srednjoškolaca koja koristi usluge obje vrste knjižnica za učenje i razonodu. Stoga je suradnja između narodne i školskih knjižnica uobičajena u različitim područjima, najčešće kroz organizirane posjete razreda narodnoj knjižnici i kroz zajedničke programe poticanja čitanja i pismenosti. Suradnja je kao poželjan model preporučena i Standardima za školske knjižnice⁵ kao i Smjernicama za knjižnične usluge za mladež.⁶

Generaciju današnjih srednjoškolaca čine mladi od četrnaest do devetnaest godina koji su odrasli nakon pojave računala, u doba masovne primjene interneta i društvenih mreža. Oni pripadaju generaciji Z, odnosno postmilenijskoj generaciji. Njihovo ponašanje, način učenja i komunikacije određeni su utjecajem informacijskog, tehnološkog i komunikacijskog okruženja u kojem žive. Internetom se služe najčešće radi obrazovanja, zabave i druženja s prijateljima.⁷ S lakoćom koriste računala, a valjanost pronađenih informacija i njihovo vrednovanje nisu im osobito važni. U ovom životnom razdoblju oni razvijaju socijalne vještine, različite sposobnosti i interese kroz aktivnosti slobodnog vremena. Uloga knjižnica u formiranju mladih osoba neizmjerana je ako one svojim programima i uslugama podržavaju mlade na putu odrastanja. Stoga se od knjižničara očekuje da neprestano prate njihove promjenjive interese, oslušuju dinamiku njihovog psihičkog i emocionalnog razvoja, te im budu podrška na putu odrastanja.

Statistički podatci pokazuju da broj srednjoškolaca učlanjenih u knjižnice nije zanemariv: u Knjižnicu „Nikola Zrinski” Čakovec učlanjeno je 431 mladih, što je 9 % ukupnog broja korisnika Knjižnice,⁸ te 13 % ukupnog broja srednjoškolaca koji polaze srednje škole na području grada Čakovca. U srednje škole upisano je ukupno 3385 srednjoškolaca,⁹ a u srednjoškolske knjižnice učlanjeno je 3293 srednjoškolca, te je ukupno 97 % srednjoškolaca učlanjeno u školske knjižnice.

2. Knjižnični prostori za srednjoškolce

Prostor knjižnice namijenjen mladima bitan je čimbenik u motivaciji mladih korisnika za čitanje, dolazak i zadržavanje u prostorima knjižnice. Kako navode K. Čunović i Z. Vuković, „primjeren knjižnični prostor za mlade izgleda kao prostor ugodnog dnevnog boravka, u kojem se mladi osjećaju nesputano kao kod

⁵ Usp. isto, čl. 10.

⁶ Saetre, T. P.; G. Willars. IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 20.

⁷ Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije: Virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 50.

⁸ Podatak je preuzet iz statističkih podataka dostupnih putem knjižničnog računalnog programa CROLIST Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec za 2020. godinu.

⁹ Statistički podatak preuzet je s Portala matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj. Statistički podatci i pokazatelji uspješnosti za školske knjižnice za 2020. [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: <http://maticna.nsk.hr/statistika/preuzimanje>.

kuće. Intimniji prostor mladima olakšava socijalizaciju i komunikaciju kako među sobom tako i s knjižničarem.¹⁰

Kao korisnici narodne knjižnice, Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, srednjoškolci čine specifičnu skupinu koja ima drukčije potrebe i interese od djece osnovnoškolske dobi i odraslih korisnika. Oni su prepoznati kao posebna skupina korisnika za koju treba organizirati posebne usluge,¹¹ premda ne postoji odjel za mlade niti posebno osposobljen knjižničar za rad s mladima. Na ukupnom prostoru od 1520 m² još uvijek je prisutna tradicionalna podijeljenost na Dječji odjel s Igraonicom te Opći odjel sa Stručnim i Studijskim odjelom, gdje podjela korisnika kojima je pojedini odjel namijenjen slijedi formalne granice vezane uz osnovno i srednje obrazovanje. Premda je Knjižnica smještena u centru grada u blizini autobusnog kolodvora te je svojim položajem lako dostupna srednjoškolcima, ona nema prostor za mlade koji bi bio namijenjen samo njima, prostor koji bi im bio privlačan te odražavao njihov stil. Na Općem odjelu, koji je namijenjen korisnicima od srednjoškolske dobi nadalje, izdvojen je poseban kutak za srednjoškolce, u kojem se nalazi beletristika namijenjena toj dobnoj skupini, a knjižničari informatori Općeg odjela povremeno za njih organiziraju prigodne programe i aktivnosti. Slična je situacija i u većini ostalih narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj,¹² gdje sustavno uvođenje knjižničnih usluga za mlade nije predviđeno Standardom za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj.

Najpoželjniji model knjižničnih usluga za mlade, prema I. Stričević i S. Jelušiću, u županijskoj matičnoj knjižnici jest odjel za mlade¹³ na kojem su mladi prepoznati kao posebna korisnička skupina sa specifičnim informacijskim potrebama, čitateljskim interesima i potrebama u provođenju slobodnog vremena. Takav odjel smješten je u zaseban prostor, izdvojen od odjela za djecu i odjela za odrasle, ali s dobrom komunikacijom među odjelima, a njegov izgled i oprema odgovaraju kulturi mladih i odašilju poruku dobrodošlice. Organizacija opreme u prostoru omogućava i potiče druženje, ali i izdvajanje u zaklonjene dijelove. U uređenje prostora kao i u osmišljavanju programa i usluga obavezno trebaju biti uključeni mladi. Na takvom odjelu treba biti zaposlen specijalizirani knjižničar za mlade koji brine o nabavi odgovarajuće knjižnične građe i organizaciji programa usmjerenih na poticanje čitanja.

---

¹⁰ Čunović, K.; Z. Vuković. Slobodno vrijeme mladih. // Priloga Knjižničarskih novic 15, 11(2005), str. 4. [citirano: 2021-07-08]. Dostupno na: <http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/pdf/november2005-priloga5.pdf>

¹¹ Kasap, M; T. Aparac-Jelušić. Izazovi knjižnične arhitekture za mlade. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 60, 2/3(2017), str. 157.

¹² Stričević, I.; S. Jelušić. Knjižnične usluge za mlade: Modeli i koncepti. // Vjesnik Bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), str. 13.

¹³ Isto, str. 18.

Prostori knjižnica srednjih škola grada Čakovca iznose 528 m² ili prosječno 88 m² po školi. Prema Državnom pedagoškom standardu srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja¹⁴, minimalan prostor za školsku knjižnicu iznosi 60 m², uz dodatni prostor multimedijске učionice od još dodatnih 60 m² za potrebe provođenja programa informacijskog opismenjavanja i poticanja čitanja. U prosjeku prostor srednjoškolskih knjižnica uglavnom zadovoljava propisani Standard veličine prostora. Prostor i oprema svih srednjoškolskih knjižnica u većoj mjeri uglavnom su usklađeni i s propisanim, sad već pomalo zastarjelim, Standardima za školske knjižnice¹⁵, iako nijedna srednjoškolska knjižnica nije projektirana po principu participativnog dizajna¹⁶ s ciljem osmišljavanja prostora privlačnog mladima.

3. Knjižnični programi i usluge za srednjoškolce

3.1. Uvodne napomene

Knjižnično osoblje koje radi s mladim ljudima trebalo bi razumjeti jedinstvene razvojne potrebe mladih ljudi, poštivati mlade ljude kao osobe, poznavati mladenačku kulturu i interese, surađivati s drugim društvenim skupinama koje se bave potrebama mladih, biti prilagodljivo u praćenju promjenjivih potreba i interesa mladih, zagovarati mlade ljude u knjižnici i široj zajednici, uspostavljati suradništvo s mladim ljudima, poznavati medije, uključujući knjige i građu u svim formatima i imati vještine kreativnog mišljenja.¹⁷

V. Tibljaš živopisno i iskustveno opisuje dobrog knjižničara za mlade: „dobar knjižničar za mlade je dobar skener. On vidi dušu ispod dekoracije. On vidi obično mlado biće koje treba knjigu, informaciju ili druženje. On ne osuđuje na (prvi) pogled. I što je vrlo bitno: obraća se kao sebi ravnom. Zadnje što mlad čovjek želi osjetiti u glasu odrasle osobe je ton koji ga smješta stepenicu niže.”¹⁸ Knjižničar koji radi s mladima treba biti svjestan toga da emocionalna opterećenja mladih i njihove oscilacije osjećaja ne prestaju s njihovim dolaskom u knjižnicu, te tome prilagoditi svoj odnos prema mladima.¹⁹ Upućen je u suvremena zbivanja, prati trendove mladih i svakodnevne promjene njihovih interesa. Poznaje virtualne i

---

¹⁴ Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja. // Narodne novine 63, 2130(2008). [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2130.html.

¹⁵ Standard za školske knjižnice. Nav. dj.

¹⁶ Usp. Aparac-Jelušić, T.; S. Faletar Tanacković. Knjižnična arhitektura: Prostor, kultura, identitet. Zagreb: Ljevak, 2020. Str. 119.

¹⁷ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. / glavna urednica A. Barbarić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 18.

¹⁸ Usp. Tibljaš, V. Kako izgleda dobra knjižnica za mlade? // Slobodan pristup informacijama: 7.i 8. okrugli stol: zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 148.

¹⁹ Usp. Čunović, K.; Z. Vuković. Nav. dj.

stvarne načine komuniciranja mladih i njihove specifične potrebe jer je u kontaktu s mladima i razgovara s njima. Voli izazove, proaktivan je i djeluje u trenutku, ne čeka sutra. Radi s mladima, a ne za njih, jer je svjestan da tek njihovo osobno zalaganje doprinosi njihovom osjećaju pripadanja.

U Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec šestero informatora na Općem i Stručnom odjelu ima odgovarajuću stručnu spremu kao što je propisano Zakonom o knjižnicama, te se pristupom u radu i komunikacijom prilagođavaju korisnicima od srednjoškolske do odrasle dobi. Hrvatski Standardi za narodne knjižnice ne prepoznaju mlade kao posebnu kategoriju korisnika,²⁰ pa tako ni ne preporučuju djelatnike specijalizirane za rad s mladima.

Stručna sprema svih djelatnika koji rade sa srednjoškolcima također je usklađena s propisanim Standardima. U srednjoškolskim knjižnicama zaposleno je sedam stručnih djelatnika, odnosno jedan knjižničar na 25 razrednih odjela, što je premalo s obzirom na 174 razredna odjela i Standarde koji propisuju jednog knjižničara na 13 razrednih odjela.

Knjižničari se stalno stručno usavršavaju na raznim stručnim skupovima za knjižničare u Republici Hrvatskoj i imaju priliku stjecati dodatne kompetencije za rad s mladima, premda I. Stričević i S. Jelušić smatraju da sustavnog obrazovanja u području knjižničarstva za mlade nedostaje.²¹

Ukupan fond srednjoškolskih knjižnica je 43 964 jedinica knjižne građe i 303 jedinica neknjižne građe (elektronička građa, igračke i didaktičke igre, audiovizualna građa). Knjižnična građa namijenjena je njihovim potrebama za obrazovanjem, informiranjem, kulturom i razonodom. Statistički gledano, na svakog učenika srednje škole dolazi 12,98 knjiga, te je propisani Standard zadovoljen.²² Danas je pristup informacijama nezamisliv bez pristupa internetu putem računala. Srednjoškolske knjižnice u svojim prostorima imaju 21 računalo namijenjeno srednjoškolcima, Knjižnica „Nikola Zrinski“ u prostoru Studijskog odjela ima 2 računala. U ukupnom fondu Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec građa namijenjena mladima nije zasebno izdvojena, nego je dio ukupnog fonda koji broji 163 509 jedinica knjižnične građe.

3.2. Programi i usluge za srednjoškolce

Svrha animacijskih programa za mlade jest potaknuti kod mladih interes za čitanjem te im omogućiti razvijanje svih njihovih potencijala. Mlade je potrebno motivirati i poticati na čitanje tijekom cijelog života, uz uvažavanje njihovog emocionalnog i psihičkog razvoja koji utječe na promjenjivost njihovih interesa.

---

²⁰ Usp. Stričević, I; S. Jelušić. Nav. dj., str. 4.

²¹ Isto, str. 24.

²² Standard za školske knjižnice. Nav. dj., čl. 15.

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec periodično nudi programe kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena i razvijanja svih potencijala mladih. Slična je situacija i u ostalim narodnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj, gdje se programi i projekti vezani uz popularizaciju čitanja provode rijetko i povremeno a često su prigodni, periodični i jednokratni²³. Programi za mlade koji su se provodili prije pandemije izazvane bolešću COVID-19 počeli su se provoditi rjeđe.²⁴

Održavane su jedino izložbe likovnih radova srednjoškolaca pod nazivom „Umjetnost u gostima” u suradnji s Graditeljskom školom Čakovec, čiji je cilj predstaviti likovne radove učenika u javnim prostorima grada Čakovca i Međimurske županije. Obustavljene su i organizacije stručnih vodstava kroz knjižnicu, prilikom kojih srednjoškolci upoznaju rad knjižnice. Pokazalo se da srednjoškolci koji su na takav način upoznali knjižnicu češće koriste njezine usluge, osobito za pisanje domaćih zadaća kada čekaju autobus. Knjižnica ima odličan položaj nasuprot autobusnom kolodvoru, stoga je lako dostupna srednjoškolcima putnicima, pa mnogi srednjoškolci koriste prostor knjižnice za učenje i pisanje zadaće dok čekaju autobus.

Tijekom pandemije izazvane bolešću COVID-19 programi za mlade održavali su se rjeđe nego prije i u srednjoškolskim knjižnicama, od kojih se svaka individualno prilagođavala novonastaloj situaciji te nudila različite programe poticanja čitanja prilagođene epidemiološkim mjerama.

Proces stvaranja čitateljskih navika mladih vrlo je kompleksan proces u kojem svoju ulogu imaju i knjižnice i knjižničari. Mladi korisnici trebaju biti informirani o tome koja je svrha knjižnice, koje usluge nudi, kako je organizirana i koje vrste građe posjeduje. Mlade korisnike treba motivirati za korištenje knjižnice u formalnim i neformalnim obrazovnim projektima te ih podučiti vještinama pronalaženja i korištenja informacija.²⁵

Prema I. Stričević, knjižnice trebaju biti tamo gdje su njihovi mladi korisnici, a oni su danas na mreži.²⁶ Knjižnične mrežne stranice trebaju biti pristupačne mladima načinom organizacije informacija i sadržajima na njima.

---

²³ Čitajmo da ne ostanemo bez riječi: Nacionalna strategija poticanja čitanja, 2017/2022. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske; Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, 2017. Str.9. [citirano: 2021–07–08] Dostupno na: https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20poticanja%20%C4%8Ditanja_tekst.pdf.

²⁴ Program “Čituljak” provodio se periodično od 2013. godine. Bio je namijenjen osobama starije životne dobi Doma za starije i nemoćne Čakovec. Obuhvaćao je čitanje naglas, recitale, izvođenje poezije naglas, a provodili su ga srednjoškolci koje se volontiranjem poticalo da postanu društveno osviješteni i odgovorni građani. “Guglanje za mudrice” program je u koji su također od 2013. godine sporadično bili uključeni i učenici prvih razreda srednjih škola, a bio je namijenjen njihovom informacijskom opismenjavanju.

²⁵ Saetre, T.P.; G. Willars. IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 25.

²⁶ Stropnik, A.. Nav. dj., str.149.

Kako navodi A. Stropnik, Knjižnica „Nikla Zrinski” Čakovec među prvim je narodnim knjižnicama u Hrvatskoj s vlastitom mrežnom stranicom.²⁷ Mrežna stranica prepoznatljiva je po prevladavajućim tonovima ljubičaste boje u kojima je izrađen i logo knjižnice. Na mrežnoj stranici nalaze se osnovne informacije o knjižnici, o odjelima knjižnice, programima, projektima, uslugama i događanjima namijenjenima svim korisnicima knjižnice. Mladi nisu prepoznati kao posebna korisnička skupina te za njih nema posebno izdvojenih sadržaja unutar mrežne stranice. Takav način organizacije mrežne stranice narodne knjižnice ne odskae od prosjeka hrvatskih narodnih knjižnica od kojih većina nema mrežne stranice namijenjene mladim korisnicima.²⁸

Danas su mladi ljudi okruženi prevelikom brojem distraktora. Pri pretraživanju mrežnih stranica često brzo odustaju zbog nedovoljno razvijenih vještina pretraživanja te nedostatka strpljenja.²⁹ Stoga je poželjno da knjižnice informacije o sadržajima koje nude prilagode mladima te da ih aktivno promoviraju.³⁰

Prema Prijedlogu smjernica za knjižnične mrežne stranice za mlade³¹ preporučeno je da mrežna stranica za mlade ima četiri cjeline, unutar kojih se nalaze podcjeline s obaveznim i preporučenim mrežnim sadržajima: informacije o tradicionalnim uslugama, informacije o virtualnim uslugama, informacije vezane uz komunikaciju i kreativno izražavanje. Jednostavne mrežne stranice za mlade sadrže samo osnovne informacije o knjižnici, uslugama i programima, dok one složenije nude virtualne usluge i podržavaju sudjelovanje korisnika u stvaranju i održavanju mrežnog sadržaja. Prema S. Faletar, K. Golub i A. Sudarević,³² sadržajni elementi mrežne stranice školske knjižnice mogu se organizirati u deset kategorija: opće informacije; podaci o odgovornosti; datum zadnje promjene sadržaja; *online* katalogi; elektronički izvori; usluge knjižnice; informacijska služba; izobrazba, upute i pomoć; pretraživanje; novosti. Kako ističu I. Stričević, A. Stropnik i Lj. Suton,³³ pri kreiranju mrežnih stranica osnovno su polazište potrebe

---

²⁷ Usp. isto, str. 52.

²⁸ Usp. isto, str. 111.

²⁹ Joyce, A.; J. Nielsen. Teenager s UX: Designing for Teens 2019. // Nielsen Norman Group. [citirano: 2021-07-08]. Dostupno na: <http://www.nngroup.com/articles/usability-of-websites-for-teenagers>.

³⁰ Smjernice za knjižnične usluge za mladež. Nav. dj., str. 23.

³¹ Stropnik, A.: Nav. dj., str. 126.

³² Faletar, S.; K. Golub; A. Sudarević. Smjernice za izradu mrežnih stranica školskih knjižnica: Usporedba hrvatskih i stranih primjera. // XIV Proljetna škola školskih knjižničara: Zbornik radova. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa: Zavod za unapređivanje školstva: Prva šušćaka hrvatska gimnazija u Rijeci. Str. 77. [citirano: 2021-07-08]. Dostupno na: <https://library.foi.hr/knjige/knjiga.aspx?C=1938&broj=1&stranica=00077>.

³³ Stričević, I.; A. Stropnik; Lj. Suton. Google knjižničari za google tinejdžere: Predstavljanje stranica za mlade na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba. // Slobodan pristup informacijama: 7. i 8. okrugli stol: Zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 193.

mladih i način na koji oni traže i koriste. Mrežne stranice trebaju biti razumljive, zanimljive i privlačne mladima te ujedno organizacijom sadržaja djelotvorne u njihovom informacijskom opismenjavanju. Poželjno je da virtualni sadržaji budu nadopuna tradicionalnim knjižničnim uslugama za mlade, mjesto na kojem se mogu družiti i raspravljati ne samo o čitanju i knjigama nego i o svemu što ih zanima. Pregledom mrežnih stranica srednjih škola na području grada Čakovca utvrđeno je da većina srednjih škola na svojim mrežnim stranicama ne nudi informacije o školskoj knjižnici niti informacije o čitanju za mlade. Osim osnovnih informacija o knjižnici, samo neke od njih nude poveznice na *e*-knjige, popis korisnih mrežnih izvora, pristup *e*-katalogu, poveznicu na mrežnu stranicu Pitajte knjižničare, upute za izradu završnog rada itd. Pregledom mrežnih stranica vidljivo je da većina knjižnica za mlade, prisutnošću i sadržajima koje nudi na mreži, ne ide u korak s načinom života mladih i njihovim načinima konzumacije sadržaja na mreži.

4. Istraživanje interesa i potreba srednjoškolaca te njihovog zadovoljstva knjižničnim prostorima, programima i uslugama u narodnoj i školskim knjižnicama grada Čakovca

4.1. Svrha istraživanja

Svrha istraživanja bila je utvrditi koji su interesi srednjoškolaca te u kojoj mjeri knjižnice (knjižnični programi, usluge i prostori) zadovoljavaju i mogu zadovoljiti potrebe srednjoškolaca; pronalaženje načina približavanja knjižničnih usluga srednjoškolcima.

U istraživanju se pošlo od pretpostavke da je većina mladih pod velikim utjecajem sveopće klime u društvu i društvenih medija i uglavnom čita sadržaje koje pronalazi na internetu.

U istraživanju je sudjelovalo 324 (9,57 %) srednjoškolca od čega 200 (62 %) srednjoškolci i 124 (38 %) srednjoškolca koji polaze srednje škole grada Čakovca.

4.2. Metodologija istraživanja

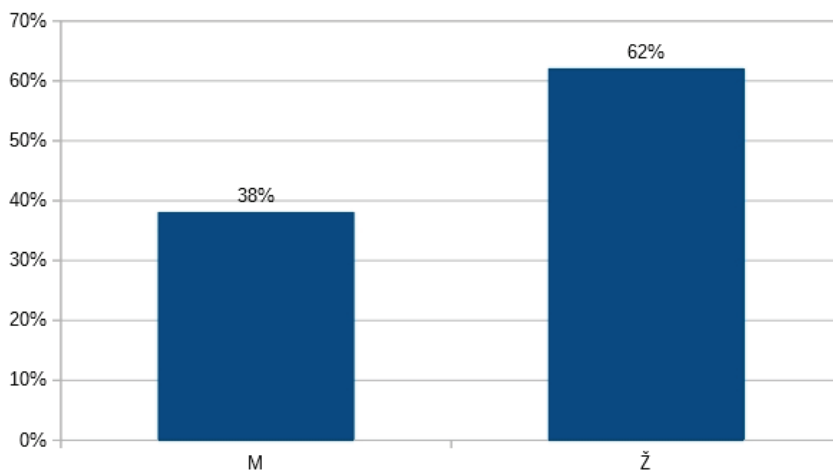
U istraživanju je korištena anonimna anketa napravljena pomoću mrežne aplikacije Google obrasci. Anketiranje je provedeno od 18. svibnja do 16. lipnja 2021. godine u suradnji sa školskim knjižničarima i nastavnim osobljem srednjih škola te djelatnicima Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, koji su anketu učinili dostupnom svim zainteresiranim učenicima srednjih škola grada Čakovca. U uvodnom dijelu anketnog upitnika srednjoškolci su upoznati s ciljem i opsegom ankete te informirani o važnosti davanja iskrenih odgovora kako bi rezultati ankete bili valjani.

Anketni upitnik sastojao se od triju dijelova. U prvom dijelu ankete postavljeno je sedam pitanja s ponuđenim odgovorima čiji je cilj bio utvrditi spol, dob i tip škole koju ispitanik polazi te interese i način provođenja slobodnog vremena ispitanika. Posljednje pitanje te skupine dijelilo je ispitanike u one koji posjećuju knjižnicu i one koji je ne posjećuju, te ih usmjeravalo na drugi dio ankete.

Ispitanici koji posjećuju knjižnicu odgovarali su na deset pitanja s ponuđenim odgovorima čiji je cilj bio utvrditi u kojoj mjeri koriste i u kojoj mjeri su zadovoljni knjižničnim programima, uslugama i prostorima te je li pandemija uzrokovana bolešću COVID-19 utjecala na učestalost njihovog dolaska u knjižnicu. Ispitanici koji su nakon prvog dijela odgovorili da ne posjećuju knjižnicu odgovarali su na pitanje s ponuđenim odgovorima zbog čega ne dolaze u knjižnicu. U posljednjem dijelu ankete svim je ispitanicima omogućeno slobodno komentiranje razloga zašto dolaze ili ne dolaze u knjižnicu te da opišu kako bi trebala izgledati knjižnica po njihovoj mjeri.

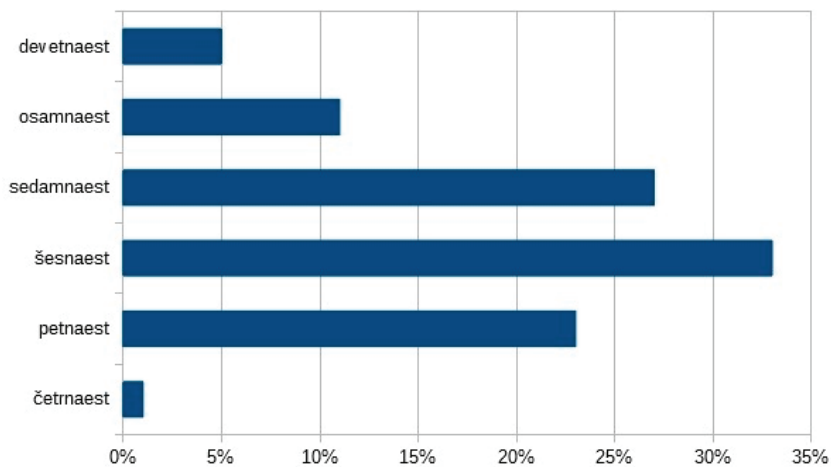
4.3. Rezultati istraživanja

U anketnom ispitivanju sudjelovao je veći broj srednjoškolki nego srednjoškolaca.

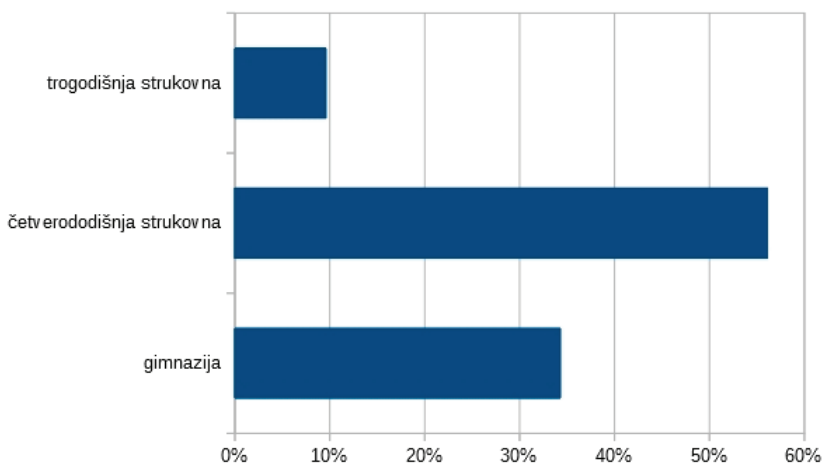
Slika 1. Broj ispitanika prema spolu

U anketnom ispitivanju sudjelovalo je najviše šesnaestogodišnjaka (106 ili 32,7 %), zatim sedamnaestogodišnjaka (88 ili 27,2 %), petnaestogodišnjaka (74 ili 22,8 %), osamnaestogodišnjaka (37 ili 11,5 %), devetnaestogodišnjaka (16 ili 4,9 %) i četrnaestogodišnjaka (3 ili 0,9 %).

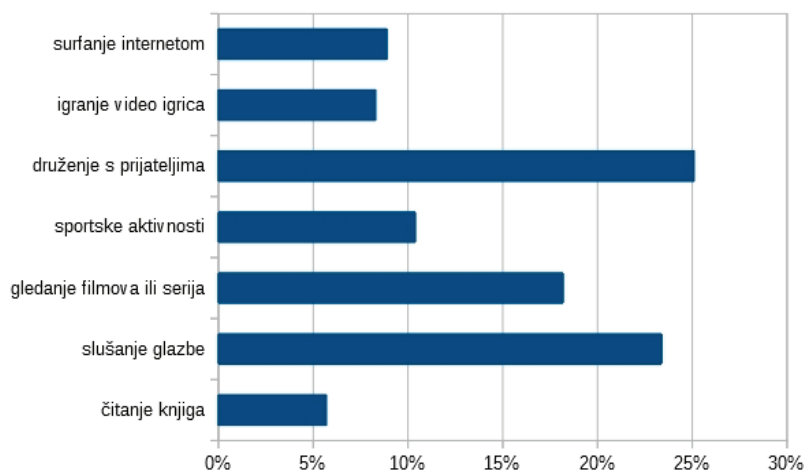
Slika 2. Broj ispitanika prema dobi

Anketu je ispunilo 111 ili 34,3 % gimnazijalaca, 182 ili 56,1 % polaznika četverododišnje strukovne škole i 31 ili 9,6 % polaznika trogodišnje strukovne škole.

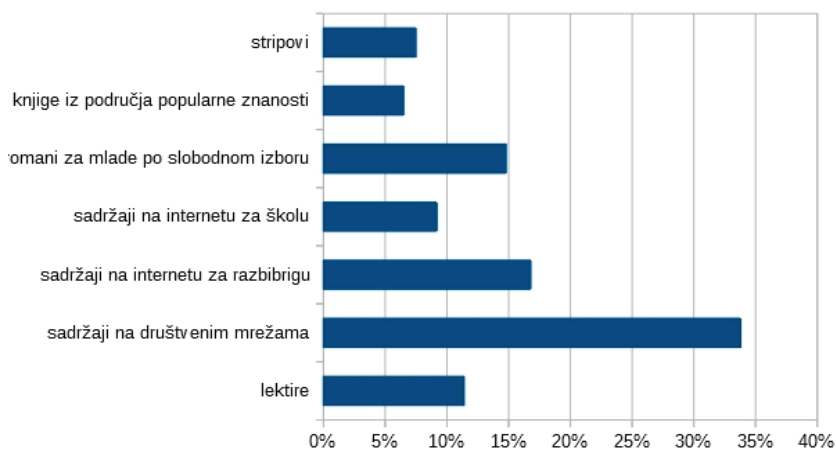
Slika 3. Broj ispitanika prema tipu škole

Ispitanicima je bilo ponuđeno da među danim aktivnostima odaberu najviše tri aktivnosti koje su im najdraže. Najdraža je aktivnost najvećem broju ispitanika druženje s prijateljima (240 ili 25,1 % glasova), slušanje glazbe (224 ili 23,4 % glasova), gledanje filmova ili serija (175 ili 18,2 % glasova), sportske aktivnosti (100 ili 10,4 %), surfanje internetom (85 ili 8,9 %), igranje video igrica (79 ili 8,3 %). Aktivnost koju smatraju najmanje atraktivnom je čitanje knjiga (55 ili 5,7 %).

Slika 4. Najdraže aktivnosti srednjoškolaca

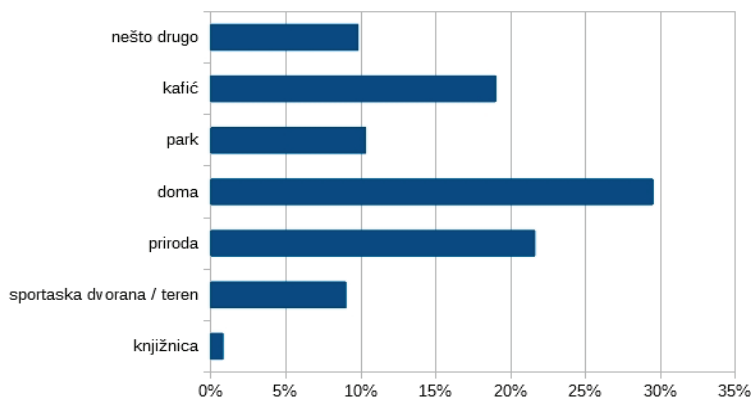
Najviše srednjoškolaca u slobodno vrijeme čita sadržaje na društvenim mrežama (208 ili 33,8 %), zatim sadržaje na internetu za razbibrigu (103 ili 16,8 %), romane za mlade po slobodnom izboru (91 ili 14,8 %), lektire (70 ili 11,4 %), sadržaje na internetu za školu (56 ili 9,2 %), stripove (47 ili 7,5 %) i knjige iz područja popularne znanosti (40 ili 6,5 %).

Slika 5. Sadržaji koje srednjoškolci čitaju u slobodno vrijeme

Srednjoškolci slobodno vrijeme najradije provode u vlastitom domu (213 ili 29,5 %), u prirodi (156 ili 21,6 %), kafiću (137 ili 19,0 %), parku (74 ili 10,3 %), na mjestu koje nije ponuđeno, odnosno negdje dalje (71 ili 9,8 %), sportskoj dvo-

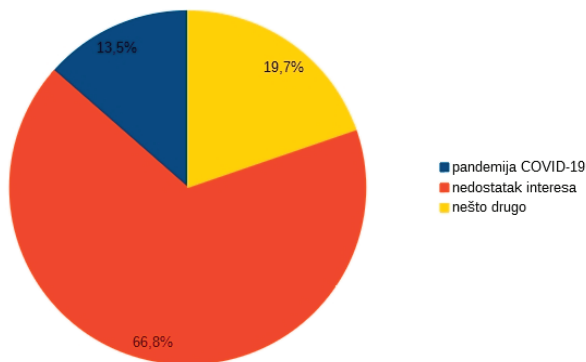
rani (65 ili 9,0 %). Najmanje zanimljivo mjesto na kojemu mogu provesti slobodno vrijeme je knjižnica (6 ili 0,8 %).

Slika 6. Mjesta na kojima srednjoškolci najradije provode slobodno vrijeme

Od 324 ispitanika, njih 116 ili 35,8 % posjećuje knjižnicu, dok 208 ili 64,2 % ne posjećuje knjižnicu.

Ispitanici koji ne posjećuju knjižnice (208 ili 64,2 %) kao razlog nedolaska navode nedostatak interesa (139 ili 66,8 %), nešto drugo (41 ili 19,7 %) i pandemiju bolesti COVID-19 (28 ili 13,5 %).

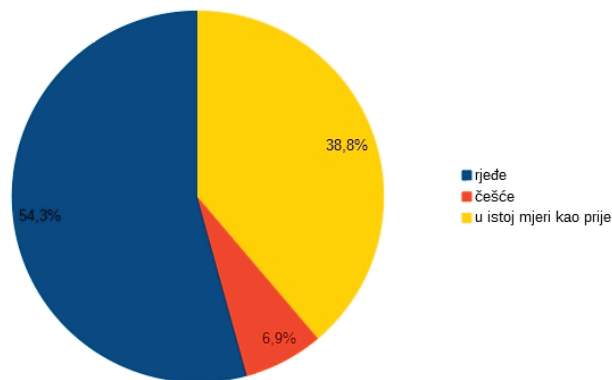

Slika 7. Razlog nedolaska u knjižnicu srednjoškolaca koji ne posjećuju knjižnice

Od 208 ispitanika koji ne dolaze u knjižnice kao razlog nedolaska ili neprivlačnosti knjižnica najčešće navode: *Knjižnice su zastarjele... Knjige koje želim pročitati kupujem... Knjige posuđujem od prijatelja... Knjige koje želim čitati nalaze se na internetu... Ne želim imati obavezu i pritisak vraćanja knjiga na vrijeme... Knjižnica ima zastarjela računala... Knjižnica nije skladno uređena... Knjižničari*

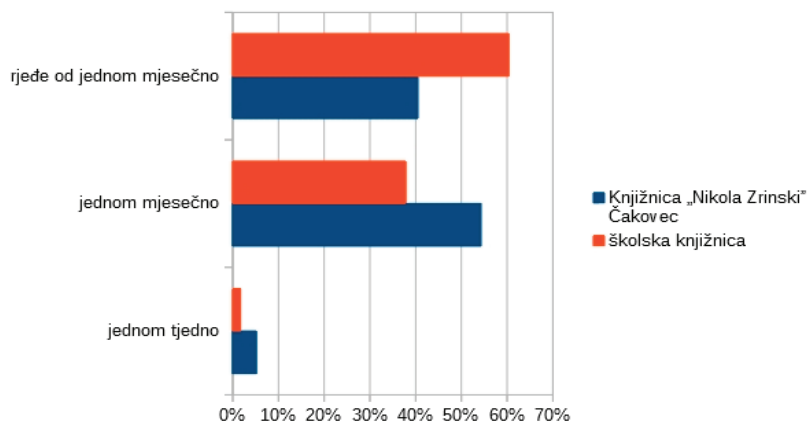
su nepristupačni... Knjižnica nema znanstvene knjige koje me zanimaju... U knjižnicama nema sadržaja koji me zanimaju jer su teme o kojima čitam uglavnom na stranom jeziku i u netiskanom obliku... Nemam potrebu posjetiti knjižnicu...

Pandemija uzrokovana bolešću COVID-19 utjecala je na učestalost dolaska u knjižnicu. Od 116 ispitanika koji koriste knjižnice, njih (63 ili 54,3 %) smatra da knjižnicu posjećuju rjeđe, knjižnicu posjećuje jednako kao i prije (45 ili 38,8 %), knjižnicu posjećuje češće (8 ili 6,9 %).

Slika 8. Utjecaj pandemije uzrokovane bolešću COVID-19 na učestalost dolaska u knjižnicu

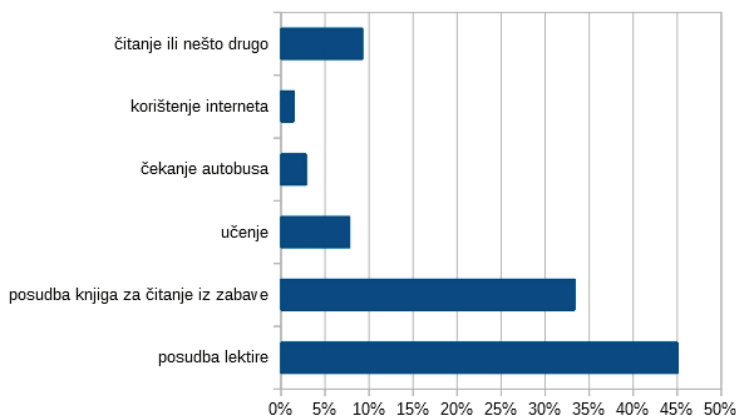
Od 116 ispitanika koji posjećuju knjižnice, njih 63 ili 54,3 % posjećuju Knjižnicu „Nikola Zrinski“ Čakovec jednom mjesečno, njih 6 ili 5,2 % jednom tjedno, dok je ostali posjećuju rjeđe od navedenog (47 ili 40,5 %). Školske knjižnice posjećuje jednom mjesečno njih 44 ili 37,9 %, njih 2 ili 1,7 % jednom tjedno, dok ih ostali posjećuju rjeđe (70 ili 60,4 %).

Slika 9. Učestalost posjećivanja narodne i školske knjižnice

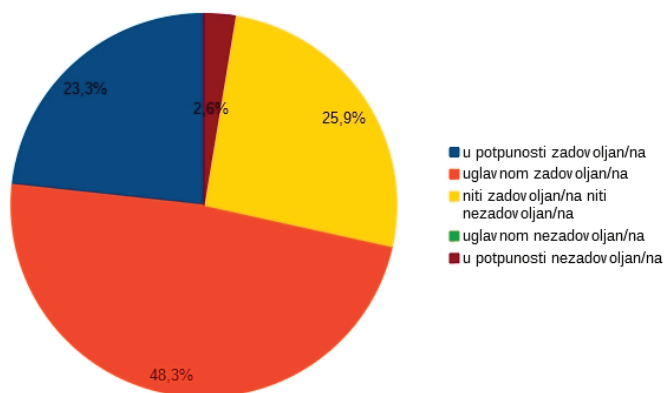
Od 116 ispitanika koji posjećuju knjižnice, njih 80 ili 30,6 % posuđuje knjige u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec, njih 57 ili 21,9 % u školskoj knjižnici, njih 39 ili 14,9 % od prijatelja ili poznanika, njih 47 ili 18,0 % čita knjige koje ima kod kuće, njih 38 ili 14,6% kupuje knjige.

Od 116 ispitanika koji posjećuju knjižnice, kao razlog dolaska najčešće navode posudbu školske lektire (92 ili 45,1 %), posudbu knjiga za čitanje iz zabave (68 ili 33,4 %), učenje (16 ili 7,8 %), čekanje autobusa (6 ili 2,9 %), za korištenje interneta (3 ili 1,5 %), čitanje ili nešto drugo (19 ili 9,3 %).

Slika 10. Razlog dolaska u knjižnicu

Izborom knjižnične građe u potpunosti je zadovoljno 27 ili 23,3 % ispitanika, uglavnom zadovoljno 56 ili 48,3 %, niti zadovoljno niti nezadovoljno 30 ili 25,9 % ispitanika, a u potpunosti nezadovoljno 3 ili 2,6 % ispitanika.

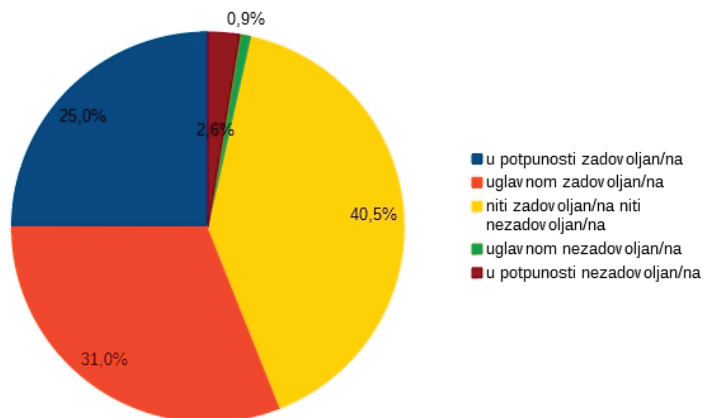

Slika 11. Zadovoljstvo izborom knjižnične građe

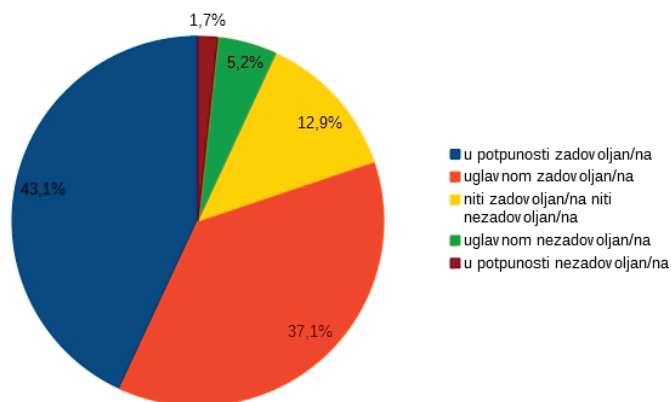
Ljubaznošću i stručnošću knjižničara u potpunosti je zadovoljno 78 ili 67,2 %, uglavnom zadovoljno 29 ili 25 %, niti zadovoljno niti nezadovoljno 7 ili 6 %, u potpunosti nezadovoljno 2 ili 1,7 % ispitanika.

Događanjima u knjižnicama (npr. radionice, predavanja, književne tribine, edukacije, čitateljski klub) u potpunosti je zadovoljno 29 ili 25 %, uglavnom zadovoljno 36 ili 31 %, niti zadovoljno niti nezadovoljno 47 ili 40,5 %, uglavnom nezadovoljno 1 ili 0,9 %, u potpunosti nezadovoljno 3 ili 2,6 % ispitanika.

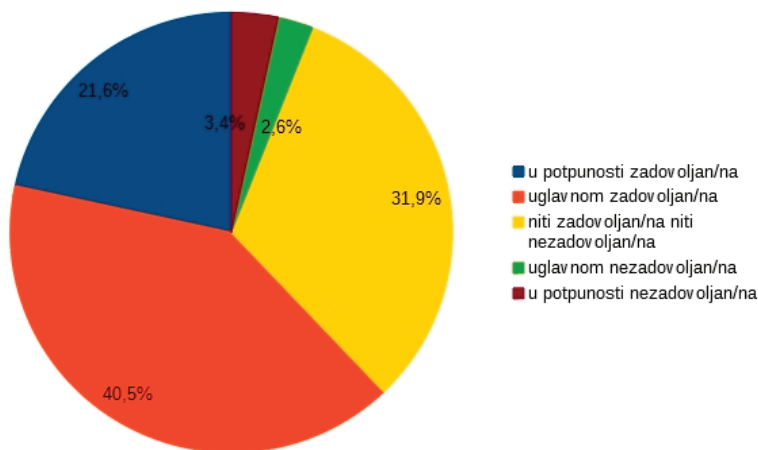
Slika 12. Zadovoljstvo događanjima i programima u knjižnicama

Prostorom i atmosferom u knjižnici (npr. ugođaj, udobnost namještaja, osvjetljenje, glazba, preglednost, praktičnost, osjećaj nesputanosti i dobrodošlice) u potpunosti je zadovoljno 50 ili 43,1 % ispitanika, uglavnom je zadovoljno 43 ili 37,1 %, niti zadovoljno niti nezadovoljno 15 ili 12,9 %, uglavnom nezadovoljno 6 ili 5,2 %, u potpunosti nezadovoljno 2 ili 1,7 % ispitanika.

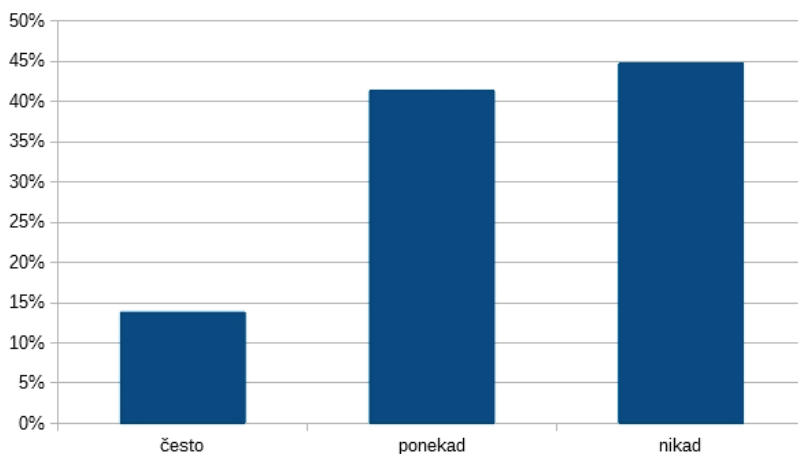
Slika 13. Zadovoljstvo prostorom i atmosferom u knjižnici

Opremljenošću knjižnice tehnologijom (računala, igraće konzole, micro:bit...) u potpunosti je zadovoljno 25 ili 21,6 % ispitanika, uglavnom zadovoljno 47 ili 40,5 %, niti zadovoljno niti nezadovoljno 37 ili 31,9 %, uglavnom nezadovoljno 3 ili 2,6 %, u potpunosti nezadovoljno 4 ili 3,4 % ispitanika.

Slika 14. Zadovoljstvo opremljenošću knjižnice tehnologijom

Na pitanje u kojoj mjeri koriste informacije koje knjižnice nude na svojim mrežnim ili Facebook stranicama samo 16 ili 13,8 % ispitanika koristi često, 48 ili 41,4 % ponekad, a 52 ili 44,8 % nikada.

Slika 15. Korištenje informacija koje knjižnice nude na svojim mrežnim i Facebook stranicama

Od 116 ispitanika koji koriste knjižnice, njih 48 odabralo je u nekoliko rečenica opisati kako bi trebala izgledati knjižnica po njihovoj mjeri (izgled prostora, djelatnici, programi, sadržaji na društvenim mrežama i internetu koje knjižnica nudi...).

Ovo su komentari koji se odnose na izgled prostora, tehničku opremu, organizaciju prostora i ugođaj u prostoru knjižnice poželjne mladima: *Prostor bi trebao biti moderan, a u isto vrijeme udoban i topao... Knjižnica treba odasati opuštenošću i smirenošću kako bi se sigurnije mogli prepustiti čitanju u njoj... Knjižnica treba imati poseban kutak za čitanje knjiga i poseban za učenje... Knjižnica treba imati udobnije stolice i fotelje... Pregledan i dobro organiziran prostor... Poželjan izgled knjižnice za mlade je onaj iz filma Harry Potter... Knjižnica u kojoj su knjige za mlade na policama organizirane po žanrovima ili s preporukama za čitanje na kojima su sadržajno ne pre dugačke knjige jer bi tako i mladi koji ne vole čitati lakše pronašli nešto za sebe... Knjižnica po mojoj mjeri bila bi puna zelenila i velikih prozora, imala bi puno fotelja i nutarnjih njihaljki na kojima bi čitatelji čitali... Knjižnica bi jednom mjesečno imala radionice (predstavljanja knjiga i književnika, razgovori o knjigama...)*... Knjižnica koja je privlačna i zanimljiva... Knjižnica s odvojenim prostorom za učenje u kojemu se nalaze udobne stolice, tišina, više utičnica, i nekoliko spojenih ali ipak odvojenih odjeljaka koji bi ipak osigurali malo privatnosti... Knjižnica uređena u skladu s vremenom u kojem živimo... Izgled knjižnice nije toliko bitan ako knjižnica ima dobar izbor knjiga i pristup internetu... Knjižnica bi trebala imati veći broj dobrih računala za učenike koji čekaju u knjižnici...

Nekoliko komentara odnosilo se na prostor Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec: *Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec ima savršen prostor za čitanje... Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec trebala bi imati bolju signalizaciju na policama radi lakšeg i bržeg snalaženja... Knjižnica po mojoj mjeri ima ugodnu i toplu atmosferu (koja je već uspostavljena u postojećoj gradskoj knjižnici), prostori su prožetu mističnim detaljima čiji izgled motivira na daljnje proučavanje/učenje (npr. light/dark academia estetika)... Voljela bih da Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec ima zasebni dio za učenje/zadaće, prostor gdje bih nesmetano mogla u svakom trenutku doći i u miru rješavati svoje obaveze (po mogućnosti s nekom pregradom za privatnost ili malo naprednije, kao mini prostorija s vratima); ne sviđa mi se što je u dijelu gdje su stolice pogled prema van i svatko tko prolazi se zabulji u mene i može me vidjeti (uglavnom je tako); smatram da bi više učenika redovito dolazilo u knjižnicu kad bi se više uložilo u izgled prostora knjižnice u kojem bi se oni ugodnije osjećali...*

Komentari koji se odnose na djelatnike, građu i programe: *Bitno je da djelatnici budu ljubazni kako bi se mladi osjećali ugodno, da budu strpljivi i uvijek spremni pomoći, tako da su uvijek na usluzi kad je potrebna pomoć, ali ne pre naporni, da pružaju pomoć kod snalaženja i preporučuju zanimljive knjige za mla-*

de... Neki djelatnici bi mogli biti malčice ljubazniji, bez podsmijeha kad se razgovara s njima... Bitno je da je knjižnična građa nova i aktualna... Više zanimljivih i raznovrsnih programa, natjecanja, predstavljanja knjiga i radionica... Bolji i pregledniji raspored knjiga na policama te više knjiga s poučnim životnim temama i životopisima... Trenutni djelatnici su izvrsni, kao i programi (bogati su, možda malo više popularizacije znanosti i nadahnjujućih predavanja o čitanju/učenju za sve uzraste)... Djelatnici knjižnice su za svaku pohvalu i uvijek mi je ugodno biti u knjižnici... Ja osobno volim čitati i proučavati višu literaturu iz fizike koje u knjižnici manjka pa često moram odlaziti u knjižnicu u Varaždin da bi posudila neke knjige, a takav novčani izdatak je za jednog srednjoškolca velik; Teško je zadovoljiti želje svih korisnika, ali 90 % ih čita uglavnom nekakvu beletristiku pa bi mogli investirati u obnovu fonda knjiga iz prirodoslovnih znanosti jer po mojem mišljenju to je za ljude korisnije od zabave, iako nemam ništa protiv beletristike jer i nju čitam....

Komentari koji se odnose na sadržaje na internetu i društvenim mrežama: *Sadržaje na društvenim mrežama mladi baš ne čitaju jer konceptom i načinom prezentiranja nisu bliski mladima koji više vole informacije prezentirane putem meme-ova itd. a ne putem članaka.... Knjižnica bi se lakše približila mladima putem Instagrama i društvenih mreža koje su popularnije među mladima ukoliko bi ih uređivali i vodili mladi volonteri koji bi putem njih preporučivali nove naslove za mlade, događaje, preporuke za čitanje... Bitno je da knjižnični katalog daje konkretne i precizne informacije o dostupnosti pojedinog djela...*

4.4. Rasprava i zaključak

U anketnom istraživanju sudjelovao je veći broj srednjoškolki nego srednjoškolaca, što je očekivano, s obzirom na to da općenito osobe ženskog spola češće koriste usluge knjižnica. Premda je mogućnost i prilika da izraze svoje mišljenje o knjižnicama pružena svim srednjoškolcima, anketu je ispunio samo jedan manji broj srednjoškolaca, što ukazuje na to da srednjoškolci nisu usmjereni prema knjižnicama kao mjestima od kojih očekuju da odgovore na njihove potrebe za kvalitetnim provođenjem slobodnog vremena. Osim toga, globalna situacija izazvana pandemijom bolesti COVID-19 zasigurno je imala utjecaja na njihove stavove i odgovore u anketnom istraživanju, kao i izbor da sudjeluju ili ne sudjeluju u anketnom istraživanju. U anketnom istraživanju sudjelovalo je najviše srednjoškolaca od 15 do 17 godina, što je bilo očekivano. Najveći interes za sudjelovanje u anketnom istraživanju pokazali su učenici četverogodišnjih strukovnih škola, nešto manji interes pokazali su gimnazijalci, a najmanji interes pokazali su učenici trogodišnjih strukovnih škola.

Iz odgovora koji se odnose na njihove interese i biranje aktivnosti kojima se bave u slobodno vrijeme, vidljivo je da je svim ispitanicima druženje s prijatelji-

ma najvažnija aktivnost, dok im je najmanje privlačna aktivnost čitanje knjiga. Najviše srednjoškolaca u slobodno vrijeme čita sadržaje na društvenim mrežama, a ohrabrujući je podatak da neki od njih ipak biraju i romane za mlade po slobodnom izboru. Knjižnice većini srednjoškolaca nisu zanimljive i nisu prepoznate kao mjesta na kojima oni rado provode slobodno vrijeme ili se u njima zadržavaju, a samo manji dio ispitanika navodi da je tome razlog pandemija uzrokovana bolešću COVID-19.

Veći dio ispitanika koji posjećuju knjižnice radije koristi usluge narodne knjižnice nego školskih knjižnica i to uglavnom zbog posudbe školske lektire. Srednjoškolci se u knjižnicama rijetko zadržavaju dulje, kako bi učili ili čitali u njima. Iz njihovih odgovora vidljivo je da ima srednjoškolaca koji smatraju da im je potreban prepoznatljiv i izgledom privlačan knjižnični prostor koji će odgovoriti na njihove sveukupne potrebe za kulturnim, obrazovnim i društvenim interesima te biti mjesto učenja, druženja i nadahnuća.

Prilikom uvida u odgovore na pitanja zatvorenog tipa može se zaključiti da su ispitanici općenito uglavnom zadovoljni ponudom knjižnične građe, knjižničnim osobljem, opremljenošću knjižnica tehnologijom, knjižničnim prostorom i atmosferom u knjižnicama. Dragocjeni su odgovori na pitanje otvorenog tipa, iz kojih je vidljivo kojim konkretnim sadržajima u knjižnicama nisu zadovoljni, od izgleda prostora do prisutnosti knjižničnih sadržaja na mreži. Uglavnom nisu niti zadovoljni niti nezadovoljni ponudom knjižničnih događanja, što je i očekivano s obzirom na manji broj događanja u svim knjižnicama u 2020. godini.

Znakovit je podatak da velik broj ispitanika nikada ne koristi mrežne ili Facebook stranice knjižnica, što upućuje na to da bi knjižnice trebale imati više razumijevanja za informacijske potrebe mladih u digitalnoj okolini te bi trebale ne samo poboljšati količinu i kvalitetu *online* sadržaja i usluga za srednjoškolce,³⁴ nego i odabira mjesta pristupa digitalnim sadržajima koje oni koriste. Također se postavlja pitanje ponude digitalnih sadržaja koje knjižnice pružaju mladima, a koje oni trenutno sami pronalaze u bespućima interneta jer ih knjižnice ne nude niti na svojim mrežnim stranicama. Stoga je nužno da knjižnice integriraju knjižnične usluge u svakodnevni život mladih korisnika te ih prezentiraju digitalnim putem koji je njima prihvatljiv i poželjan, a samim time i dostupniji. Poželjno je da knjižnice, uz *online* prikaz sadržaja i usluga, kontinuirano provode i programe vođenja kroz knjižnicu kako bi srednjoškolci usvojili osnovna znanja o njezinoj svrsi, organizaciji i uslugama koje nudi, te bili motivirani za njihovo korištenje.

Srednjoškolci generalno ne percipiraju knjižnice kao mjesta na kojima bi rado provodili svoje slobodno vrijeme, stoga su komentari ispitanika koji se odnose na izgled knjižnice po njihovoj mjeri neizmjerljivo važni u nužnoj prilagodbi ne samo

---

³⁴ Pavičić, J.; R. Vrana. Online sadržaji i usluge namijenjene djeci na internetskim stranicama dječjih knjižnica u Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 62, 1(2019), str. 107.

knjižnica nego i knjižničnih standarda suvremenim potrebama i načinima zadovoljavanja kulturnih, obrazovnih i društvenih potreba Z generacije.

Premda se iz odgovora na pitanja zatvorenog tipa može zaključiti da su srednjoškolci općenito zadovoljni knjižničnim sadržajima, iz analize odgovora na pitanje otvorenog tipa u kojem komentiraju i predlažu izgled knjižnice po njihovoj mjeri vidljivo je da ima srednjoškolaca koji promišljaju o boljim i kvalitetnijim sadržajima koje im knjižnice mogu ponuditi, te opisuju poželjne interijere knjižnica prilagođene mladima, kao i poželjne sadržaje i njihove virtualne mogućnosti prezentacije. Može se zaključiti da postoji interes manje skupine srednjoškolaca za poboljšanjem knjižničnih prostora, usluga i sadržaja, kao i pretpostaviti da bi knjižnični prostori prilagođeni potrebama današnjih srednjoškolaca privukli mnoge potencijalne srednjoškolce koji trenutno nisu iskazali veći interes za komentiranjem trenutnog stanja knjižnica za mlade na području grada Čakovca.

Stanje knjižničnih prostora, programa i usluga u knjižnicama grada Čakovca koji su usmjereni srednjoškolcima u većoj je mjeri usklađeno s propisanim knjižničnim standardima, iako bi bilo poželjno poboljšati postojeće stanje u skladu sa suvremenim kretanjima u knjižničarstvu i potrebama današnjih mladih korisnika. No bez obzira na to, vidljivo je da u svim segmentima postoji potreba za pronalaženjem načina za kvalitetnije i primjerenije modele poticanja čitanja i pozitivne percepcije knjižnica kod srednjoškolaca.

Knjižnice se danas nalaze pred velikim izazovom kako izgrađivati čitateljske navike mladih i njihove sposobnosti ka predanom traganju za relevantnim podacima i informacijama. Prije svega, potrebno je osigurati podršku za rad s mladima kroz propisane standarde i upravljanje knjižnicama koje u pogledu rada s mladima zahtijeva fleksibilnost i odstupanje od ustaljenih tradicionalnih načela organizacije poslovanja, odnosno promjenu organizacijske kulture ako želimo društvo kreativnih i zadovoljnih mladih ljudi koji prihvaćaju dobrobiti čitanja za sebe same i društvo u cjelini.

LITERATURA

Aparac-Jelušić, T.; S. Faletar Tanacković. Knjižnična arhitektura: Prostor, kultura, identitet. Zagreb: Ljevak, 2020.

Čitajmo da ne ostanemo bez riječi: Nacionalna strategija poticanja čitanja, 2017/2022. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske; Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, 2017. [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20poticanja%20%C4%8Ditanja_tekst.pdf.

- Čunović, K.; Z. Vuković. Slobodno vrijeme mladih. // Priloga Knjižničarskih novic 15, 11, 1/4. (2005), [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: <http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/pdf/november2005-priloga5.pdf>.
- Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja. // Narodne novine 63, 2130(2008). [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2130.html
- Faletar, S.; K. Golub; A. Sudarević. Smjernice za izradu mrežnih stranica školskih knjižnica: Usporedba hrvatskih i stranih primjera. // XIV Proljetna škola školskih knjižničara: Zbornik radova. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa: Zavod za unapređivanje školstva: Prva šušaćka hrvatska gimnazija u Rijeci. Str. 75–89 [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: <http://library.foi.hr/knjige/knjiga.aspx?C=1938&broj=1&stranica=00077>.
- IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. / uredile C. Koontz i B. Gubbin; s engleskog prevela I. Kranjec. 2. hrvatsko izd. prema 2. izmijenjenom izd. izvornika. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
- Joyce, A.; J. Nielsen. Teenager s UX: Designing for Teens. // Nielsen Norman Group, 2019. [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: <https://www.nngroup.com/articles/usability-of-websites-for-teenagers>.
- Kasap, M.; T. Aparac-Jelušić. Izazovi knjižnične arhitekture za mlade. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 60, 2/3(2017), 153–174.
- Kovač, M. Čitam da se pročitam: Deset razloga za čitanje knjiga u digitalno doba. Zagreb: Ljevak, 2021.
- Križan, Lj. Povijest knjižnice. // 40 godina Dječjeg odjela u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec. Čakovec: Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec, 2014. Str. 6–8.
- Pavičić, J.; R. Vrana. Online sadržaji i usluge namijenjene djeci na internetskim stranicama dječjih knjižnica u Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 62, 1(2019), 103–127.
- Portal matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj: Statistički podaci i pokazatelji uspješnosti za školske knjižnice za 2020. [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: <http://maticna.nsk.hr/statistika/preuzimanje>.
- Saetre, T. P.; G. Willars. IFLA-ine i UNESCO-ve Smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
- Smjernice za knjižnične usluge za mladež. / glavna urednica A. Barbarić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
- Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 34, 698(2000). [citirano: 2021–07–08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html.
- Stričević, I.; S. Jelušić. Knjižnične usluge za mlade: Modeli i koncepti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), 1–34.

- Stričević, I.; A. Stropnik; Lj. Suton. Google knjižničari za Google tinejdžere: Predstavljanje stranica za mlade na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba. // Slobodan pristup informacijama: 7. i 8. okrugli stol: Zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 193–205.
- Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije: Virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.
- Tibljaš, V. Kako izgleda dobra knjižnica za mlade? // Slobodan pristup informacijama: 7. i 8. okrugli stol: Zbornik radova. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 146–151.